

# MOLNÁR-CSOMÓS ILONA, KISS KORNÉLIA: A turizmus lakhatási jóllétre (residential well-being) gyakorolt hatása Budapest Erzsébetvárosban

---

## Absztrakt

A kutatás célja a lakossági affektív tapasztalást megalapozó passzív alkotóelem feltárásán túl az alkotóelemek lakhatási elégedettséggel összefüggő azon csoportjának az azonosítása, amelyek alakításában a helyi lakóközösségek is aktív szerephez juthatnak. A témaválasztás motivációja egyenértékű azzal az elgondolással, miszerint a turizmussal összefüggő affektív tapasztalás az életminőség szubjektív aspektusának, tehát a szubjektív jóllétnek passzív, a lakhatási elégedettség milyensége pedig mindennek aktív alkotóelemeként értelmezendő. Mindezek alapján a kutatási kérdés azokat a hatásokat kívánja feltárni, amelyek a turizmussal kapcsolatos átmeneti környezetváltozások révén a lakhatási elégedettségre érzékelhető (és mérhető) kihatással vannak. A lakhatási jóllét szakirodalmának feldolgozásán túl a kutatás a Neuro-Lingvisztikus Programozás (NLP) alapú szentimentelemzés által az emberi tapasztalás három legbefolyásosabb összetevőjének – neurológia, nyelv, programozás – vizsgálat alá vonásához járul hozzá. Minderre épül a kutatás konklúziója, amely a helyi lakóközösségekkel kapcsolatos ajánlások révén az életkörülmények javításának lehetséges módjait helyezi a figyelem fókuszába.

*Kulcsszavak: turizmus, helyi lakóközösségek, Neuro-Lingvisztikus Programozás*

MOLNÁR-CSOMÓS ILONA  
PhD hallgató, Budapesti  
Corvinus Egyetem,  
[ilona.csomos@uni-corvinus.hu](mailto:ilona.csomos@uni-corvinus.hu)

KISS KORNÉLIA  
PhD, egyetemi docens,  
Budapesti Corvinus Egyetem,  
[kornelia.kiss@uni-corvinus.hu](mailto:kornelia.kiss@uni-corvinus.hu)

Köszönetnyilvánítás: Az Innovációs és Technológiai Minisztérium ÚNKP-21-3-II-Corvinus-41 kódszámú Új Nemzeti Kiválóság Programjának a Nemzeti Kutatási, Fejlesztési és Innovációs Alapból finanszírozott szakmai támogatásával készült.

## Abstract

In addition to the passive component that forms the basis of the affective experience of the residents, the aim of the research is to determine the components related to housing satisfaction identification of the group in which the local communities can also have an active role. The motivation for choosing a topic is equivalent to the idea that a tourism-related affective experienced quality of life subjective aspect, and thus subjective well-being is passive, housing satisfaction and its quality is to be interpreted as an active component of everything. Based on all of this, the research question aims to explore the effects that, due to the temporary changes in the environment related to tourism, they have a perceptible (and measurable) impact on housing satisfaction. Beyond processing the literature of residential well-being, the research contributes to the study of the three most influential components of the human experience – neurology, language, programming – through the sentiment analysis based on Neuro-Linguistic Programming (NLP). The conclusion of the research, which concerns local communities, is

based on all these possible ways to improve living conditions through recommendations puts the focus on attention.

**Keywords:** *tourism, local communities, Neuro-Linguistic Programming*

## 1. Bevezetés

A túlzott „turistáskodás” (SERAPHIN et al., 2018) jelenségével, valamint a desztinációk vonzerejére és a helyi lakosság életminőségére gyakorolt negatív hatásával kapcsolatosan számos nemzetközi tanulmány jelent meg (BOUCHON – RAUCHER, 2019; HOSPERS, 2019; ATZORI, 2020; PARK – KOVACS, 2020; HIDALGO-GIRALT et al., 2021; SIBRIJNS – VANNESTE, 2021). A COVID-19 pandémia megjelenésével a turisztikai szektor lehetőséget kapott az újratervezésre (KIRCA – ÖZER, 2021). A folyamatok újragondolása magában hordozza a turizmussal összefüggésbe hozható negatív externáliák – mint például a túlturizmus (overtourism) – hatékonyabb módon történő kezelését is (REMENYIK et al., 2021).

Tanulmányunk célja a lakossági affektív tapasztalást megalapozó passzív alkotóelem feltárásán túl az alkotóelemek lakhatási jólléttel összefüggő azon csoportjának az azonosítása, melyek alakításában a helyi önkormányzat – amelynek feladata a helyiek életminőségének javítása (MICHALKÓ et al., 2009) –, a civil szervezetek és a lakók is aktív szerephez juthatnak.

Az ókori egyetemes gondolkodó, ARISZTOTELÉSZ boldogsággal kapcsolatos etikai írásaiban (VEENHOVEN, 1991; DIENER – SUH, 1997; KOPP – SKRABSKI, 2009) gyökerező gondolatainak jó része annak a kérdésnek a megválaszolására irányul, hogy milyen a jó élet? Miért is célszerű ebből a kérdéssel kezdésből kiindulva elkezdni körül járni a jóllét témakörét? Amennyiben közelebb szeretnénk kerülni a fogalmi meghatározáshoz a jó élet milyenségének fejtegetése jó irány lehet, ugyanis a jóllét kérdéskörének fő fókuszában a fogyasztók életminőségének jelenlegi és jövőbeli jobbá tétele, valamint az egyéni és kollektív jóllét fejlesztése áll (ANDERSON et al., 2013). A jó élet definiálása kapcsán a turizmussal összefüggő szabadidős szolgáltatáskutatások is előtérbe kerülhetnek, „a szabadidős szolgáltatásokhoz kapcsolódó jóllét-specifikus kutatások” pedig a „kézzel fogható jövő” prognosztizálását segíthetik elő.

## 2. Szakirodalmi áttekintés

Mind a közpolitika, mind pedig a társadalomkutatások kulcsfontosságú fogalmának számító jóllét az életminőség szubjektív kivetülése, míg mindennek „pénzben is mérhető” objektív aspektusait a jólét testesíti meg (MICHALKÓ, 2010). Kapcsolata a turizmussal a szabadidős szolgáltatáskutatások előtérbe kerülése által válik megalapozottá. A jóllét magas szintjének megtapasztalásához azonban minden egyes tényezőnek önmagában is egyensúlyban kell lennie, lévén, hogy minden tényező hatással van egymásra, valamint a jóllétre ható tényezők mindegyike külön-külön is befolyással van az életünkre (DEUTSCH et al., 2015), melyet DOLAN et al. (2008) nagymintás tanulmányok eredményeit közreadó szintetizáló kutatása is alátámaszt. DOLAN és szerzőtársai igazolják azt is, hogy a jólléttel kapcsolatba hozható tényezők (domains) közül nagy jelentőséggel bír a környezeti hatás, amely azzal a – lakhatási jóllétünket is megalapozó – természeti és lakókörnyezettel kapcsolatos, amelyben létezünk. A lakókörnyezet leírható konkrét (objektív) paraméterekkel, azonban értelmezhető a fogalmi (szubjektív) paraméterek szintjén is (FÖLDI, 2004). Egy terület objektív paraméterekkel – úgymint kiterjedés, határvonalak – történő leírása kézzelfoghatóbb, mint annak szubjektív paraméterek által megvalósuló jellemzése. Az emberek adott térhez fűződő viszonyának meghatározásához, valamint a szubjektív paraméterek pontosításához a „hol érzem otthon magam?” kérdésre adott válasz segítségével tud szolgálni (ALLEN, 2003).

Létezésünk tehát szoros összefüggésben áll az életminőség szubjektív aspektusának létfontosságú összetevőjével a lakhatási jólléttel (MRIDHA, 2020) is. A lakhatási jóllét a lakókörnyezettel kapcsolatos jellemzők kombinációján túl magában foglalja azokat a fizikai környezetből eredeztethető tényezőket – úgymint az ingatlan, amelyben élünk, valamint annak fenntartásával és a munkába járással kapcsolatos ingázás, továbbá az ingatlant körülvevő környék és az ott élő emberek – is, amelyek a lakhatási körülmények meghatározása mellett az emberek életminőségét is jelentős mértékben befolyásolják (BALESTRA – SULTAN, 2013). A lakhatási jóllét helyett a szakirodalomban gyakran használt kifejezések a lakhatási elégedettség (residential satisfaction) (BALESTRA – SULTAN, 2013:7), a környékkel kapcsolatos elégedettség (neighbourhood satisfaction) (CIORICI – DANTZLER, 2019:1703), valamint a szubjektív jóllét (subjective well-being) (MOURATIDIS, 2020:265). Az elmúlt években számos, a jóllét és a lakhatási körülmények kapcsolatát vizsgáló kutatás született, amelyeknek eredményeit és főbb módszertani jellemzőit az 1. táblázat mutatja be.

### 1. táblázat

#### Kutatási eredmények és módszertani jellemzők a lakhatási jóllét vonatkozásában

Szerző neve (megjelenés éve)	Tanulmány címe és főbb eredményei	Módszertani jellemzők
BALESTRA – SULTAN (2013)	<i>Home Sweet Home: The Determinants of Residential Satisfaction and its Relation with Well-being</i> : Az EU-SILC és a Gallup World Poll felmérésekre épülő elemzés legfőbb eredménye annak az összefüggésnek a feltárása, hogy a lakhatási elégedettség alakításához mind a lakás, mind pedig a környék jellemzői egyaránt hozzájárulnak, mely megállapítás a szakpolitikai törekvéseknek is jó kiindulási alap.	Többváltozós elemzés mindkét felmérés alapján. Lakhatási elégedettségi modellek tesztelése a következő változók segítségével: <ul style="list-style-type: none"> <li>• egyéni és háztartási szociodemográfiai jellemzők</li> <li>• a lakás objektív jellemzői és szubjektív értékelése</li> <li>• a környék objektív jellemzői és az ott lakók szubjektív hozzáállása</li> </ul>
WANG – WANG (2016)	<i>Contributions of the Usage and Affective Experience of the Residential Environment to Residential Satisfaction</i> : A szerzők által megállapításra került, hogy az otthoni és a környékbeli tevékenységekkel kapcsolatos aktivitás hozzájárul a nagyobb lakhatási elégedettséghez.	Szubjektív jólléti keret, négy modell: <i>Model 1</i> : alapmodell, amely szocio-demográfiai változókat, valamint a lakáskörülményekhez és a környék jellemzőihez kapcsolódó változókat tartalmazza; <i>Model 2</i> : az alapmodellhez hozzáadja a lakossági affektív élményhez kapcsolódó változókat; <i>Model 3.1</i> : a 2. modell lakossági környezeti változóit tartalmazza; <i>Model 3.2</i> : tartalmazza az 1. modell lakossági affektív élményváltozóit.
KSHETRIMAYUM – BARDHAN – KUBOTA (2020)	<i>Factors Affecting Residential Satisfaction in Slum Rehabilitation Housing in Mumbai</i> : A tanulmány a lakhatási elégedettséget a létesítményekhez való hozzáférés, a közösségi környezet, a lakóegység tervezésből adódó belső környezete összességként definiálja.	Szociodemográfiai jellemzők kidolgozása kauzális modell alapján az alábbi exogén változók (lakókörnyezet fő elemei) által: <i>Belső lakás (DI)</i> : a lakóegység belső környezete <i>Külső lakás (DE)</i> : a lakás külső környezete <i>Közösségi környezet (CE)</i> : a környék társadalmi környezete (mint például megélhetés) <i>Hozzáférés a létesítményhez (AF)</i> : könnyű és megfizethető módon
MOURATIDIS (2020)	<i>Commute satisfaction, neighborhood satisfaction, and housing satisfaction as predictors of subjective well-being and indicators of urban livability</i> : A szubjektív jóllét összefüggésben áll a lakhatásra irányuló, a környékkel kapcsolatos és ingázással összefüggő elégedettséggel.	Elméleti modell kidolgozása strukturális egyenletmodellezés segítségével. Az elemzés során az alábbi – szubjektív jóllét mértékeivel kapcsolatos – szerkezeti egyenlet modellek és endogén változók kerülnek tesztelésre: étellel való elégedettség, boldogság, szorongás, öröm (eudaimonia).

<p>MRIDHA (2020)</p>	<p><i>The effect of age, gender and marital status on residential satisfaction: Az elsődleges eredmények alapján jelentős összefüggés van a lakhatási elégedettség és az életkor, a nem, valamint a családi állapot között.</i></p>	<p>A lakhatási elégedettség empirikus elemzése faktoranalízissel a fő (menedzselés és fenntartás) és a mérsékelt komponensek (építészeti jellemzők, környék, szomszédok, szabadidős létesítmények, közvetlen környezet) feltárásához vezetett. A többszörös regressziós analízis megmutatta, hogy a feltárt komponensek a lakhatási elégedettséghez mekkora mértékben járulnak hozzá.</p>
--------------------------	---	---

Forrás: saját szerkesztés

A jóllét és a környezet kapcsolatát vizsgáló kutatások új dimenzióját jelentheti annak vizsgálata, hogy milyen módon hat a jóllétre az, amikor a turizmus vagy annak „túlsordult” változata, a túlturizmus megjelenik a helyiek mindennapi életterében. Jelen tanulmányban foglalt kutatómunkánk során a túlturizmus helyiek lakhatási jóllétére gyakorolt hatásainak azonosítására Budapest Erzsébetváros példáján keresztül teszünk kísérletet.

### 3. Módszertan

A kutatás megvalósításához a Neuro-Lingvisztikus Programozás (NLP) alapú szentimentelemzés alkalmazására került sor kizárólag olyan online felületen elérhető csoport esetében, amelynél bizonyítható, hogy az adott platformon található bejegyzések nyilvánosak és bárki számára megtekinthetők. Az ily módon kinyert lakossági impressziók NLP alapú elemzése az emberi tapasztalás három legbefolyásosabb összetevőjének – neurológia, nyelv, programozás – vizsgálat alá vonásához járult hozzá. „Az idegrendszer szabályozza a testi funkcióinkat, a nyelv meghatározza, hogyan lépünk kapcsolatba, hogyan kommunikálunk az emberekkel, a programozás pedig a világ modelljeit jelenti, melyeket mi alkotunk. A neuro-lingvisztikus programozás leírja az alapvető dinamikát az elme (neuro) és a nyelv (lingvisztikus) között, és azt, hogy kölcsönhatásuk milyen hatással van a testünkre és viselkedésünkre (programozás)” (S. TÓTH, 2016:2).

A kutatási kérdés annak feltárását is célozza, hogy a turizmusból fakadóan létrejövő átmeneti környezetváltozások révén a helyiek jóllétére érzékelhető és mérhető befolyással bíró hatások érzékszervi észlelése elsődlegesen az egyének mely reprezentációs rendszerei által valósulnak meg. A három fő reprezentációs rendszerünk a látást jelentő vizuális, a halláshoz kapcsolódó akusztikus, és az érzékelést megtestesítő kinesztetikus észlelés, melyek az ízlelésre vonatkozó gusztatórikus és a szaglással összefüggő olfaktorikus reprezentációs rendszerekkel egészülnek ki. Ezek a reprezentációs rendszerek a világ megtapasztalásának módjait lehetővé tévő olyan modalitások, amely az „érzékek építőköveit” (O’CONNOR – SEYMOUR, 2020:59) jelentő szubmodalitásokból tevődnek össze. A szubmodalitások a reprezentációs rendszerek minőségi jellemzőivel egyenértékűek. A nem-konvencionális módszertant megalapozó szakirodalom arra is kitér, hogy az érzékek minősége – a bevezető részben említésre kerülő jó élet milyensége mellett – már az ókori görög gondolkodókat is foglalkoztatta, ily módon már ARISZTOTELÉSZ is részletekbe menően foglalkozott a szubmodalitásokkal anélkül, hogy azt akkoriban nevének nevezte volna. Mindez azt bizonyítja, hogy az egyén érzékszervi tapasztalásának minősége, valamint jólléte állapotának érzékelése és milyenségének megélése között kapcsolat feltételezhető (O’CONNOR – SEYMOUR, 2020).

A kutatás mintaterülete Erzsébetváros, Budapest VII. kerülete, amely a kutatási téma tekintetében kulcsövezetnek számít, lévén, hogy a COVID-19 járványt megelőző időszakot fémjelző túlturizmus mindennapos problémákat generált az ott élők, valamint a városvezetés számára. A kerületben megjelenő túlturizmus kialakulásában jelentős szerepet játszik az odalátogatást ösztönző autentikus milió. Az adatgyűjtés „terepét” a Facebook közösségi online platformon 10 éve jelenlevő „Klauzália” (<https://www.facebook.com/groups>

[/281195558585433](#)) nevű nyilvános csoport biztosította, amely a kutatás idején már több mint 1800 olyan taggal bírt, akik legnagyobb arányban helyi lakosok, kisebb részben pedig VII. kerületi érintettséggel rendelkező személyek. A vizsgált intervallum a 2017.01.01-től 2021.12.01-ig terjedő időszakot fedte le, a vizsgálódás kiindulópontját a kutatási témához szorosan kapcsolódó egy angol nyelvű, a hazai köznyelvben is gyakran használt (overtourism) és négy magyar nyelvű (buliturizmus, jólét, lakhatás, turizmus) kulcsszó jelentette. Az első vizsgálati év egybeesett azzal az időszakkal, amikor tudományos szinten is érdeklődés mutatkozott az elturistasodás táptalaját jelentő romkocsmakultúra iránt. A 2018-2019-es évek a túlturizmus, a 2020-2021-es évek pedig a COVID-19 járvány okozta „újratervezési lehetőség”, a túlturizmus és a turisták egyik pillanatról a másikra való eltűnéséből eredő – a lakosság szinte fellélegzését eredményező – kontraszt apropóján bírnak jelentőséggel. A kutatás során a digitális tartalmakra adott érzelmi reakciók feltárására irányuló szentimentelemzés módszertanát hívtuk segítségül annak érdekében, hogy feltárjuk a túlturizmus helyi lakosok által érzékelt hatásait és azonosítsuk a lakóközösségek lakhatási jóllétére ható, a kerület újrapozicionálásában lehetséges szerepet játszó tényezőket.

#### 4. Eredmények

Az eredmények kiindulási alapját a 2017 és 2021 között, a megjelölt kulcsszavakat tartalmazó 13145 hozzászólás jelentette (2. táblázat).

##### 2. táblázat

#### A „Klauzália” nevű nyilvános Facebook-csoportban vizsgált hozzászólások számának kulcsszavak szerinti megoszlása éves bontásban

Év	Overtourism	Buliturizmus	Jólét	Lakhatás	Turizmus
2017	0	55	0	0	173
2018	14	88	0	37	636
2019	303	693	15	451	1 561
2020	3	773	0	725	4 374
2021	126	260	145	240	2 473
Összesen	446	1869	160	1453	9217
Mindösszesen	13145				

Forrás: saját szerkesztés

A bejegyzések és hozzászólások által kiváltott érzelmi válaszok feltárása céljából kizárólag arra a hét féle – úgymint pozitív: 😊😄😁; negatív: 😞😓😞; semleges: 😐👍 – piktogramra összpontosít a kutatás, amelyeket a Facebook közösségi platform is alapértelmezett opciónak ajánl fel a csoporttagok számára. A „nem megállapítható” megjegyzés a táblázatban ott jelenik meg, ahol az aktuális év tekintetében vagy nem keletkezett az adott kulcsszóhoz kapcsolódóan digitális tartalom, vagy pedig nem kapcsolódik hangulatjel a megjelenő bejegyzéshez, hozzászóláshoz. Az adatok alapján látható, hogy az „overtourism” szóval kapcsolatos hozzászólások a pandémiát megelőző 2019-es évben fogalmazódtak meg nagy számban, a „buliturizmus”, „lakhatás” és „turizmus” szavak legnagyobb arányban a 2020-as évben jelentek meg. A „jólét” szóhoz kapcsolódó hozzászólások száma a 2021-es évben rendkívüli mértékben megugrott. Jól látható továbbá az is, hogy a hozzászólások szintjén is megvalósuló szentimentelemzés mind az öt vizsgált kulcsszó esetében relevanciával bír (3. táblázat).

3. táblázat

**A szentimentek számának hangulatjelek és kulcsszavak szerinti megoszlása a bejegyzések és hozzászólások viszonylatában éves bontásban**

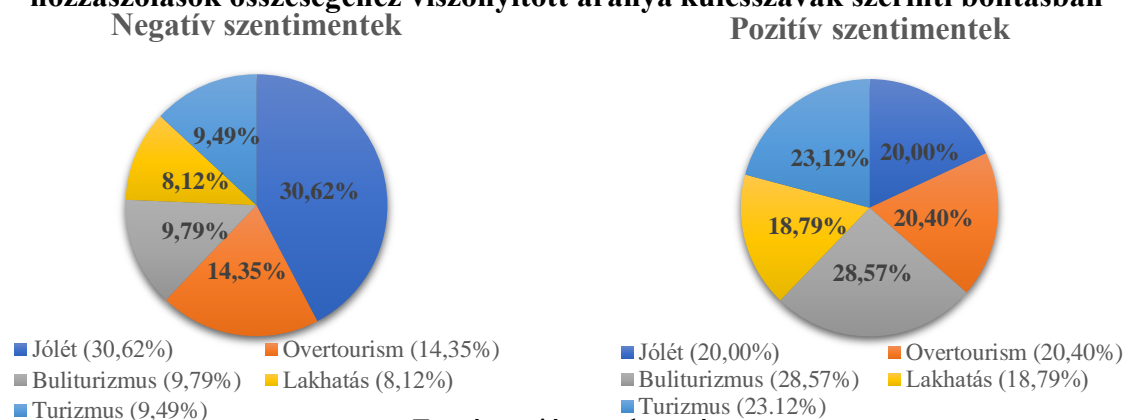
Év	Összes hozzászólás nélküli bejegyzés és kapcsolódó hozzászólás (db)	Bejegyzések (db)	Bejegyzéshez kapcsolódó hozzászólások (db)	Szentimentek I. (bejegyzéshez kapcsolódó hangulatjelek alapján)			Szentimentek II. (bejegyzésen belüli hozzászólásokhoz kapcsolódó hangulatjelek alapján)		
				Pozitív	Negatív	Semleges	Pozitív	Negatív	Semleges
<b>OVERTOURISM</b>									
2017	0	0	0	nem megállapítható			nem megállapítható		
2018	14	1	12	0	0	7	1	1	17
		2	0	0	0	4	nem megállapítható		
2019	303	6	302	0	4	45	74	48	361
		1	0	0	0	1	nem megállapítható		
2020	3	1	3	0	0	8	1	1	2
2021	126	2	126	2	0	12	13	10	109
Össz.	446	-	-	2	4	-	89	60	-
<b>BULITURIZMUS</b>									
2017	55	2	55	0	5	44	0	0	64
2018	88	3	87	0	6	14	22	21	128
		1	0	0	0	5	nem megállapítható		
2019	693	10	693	7	13	52	154	58	651
2020	773	12	773	37	6	91	236	29	813
2021	260	5	260	13	8	28	65	37	422
Össz.	1869	-	-	57	38	-	477	145	-
<b>JÓLÉT</b>									
2017	0	0	0	nem megállapítható			nem megállapítható		
2018	0	0	0	nem megállapítható			nem megállapítható		
2019	15	1	15	1	0	7	4	0	5
2020	0	0	0	nem megállapítható			nem megállapítható		
2021	145	2	145	0	36	46	27	13	228
Össz.	160	-	-	1	36	-	31	13	-
<b>LAKHATÁS</b>									
2017	0	0	0	nem megállapítható			nem megállapítható		
2018	37	1	37	0	6	1	4	3	32
2019	451	9	448	7	3	37	66	29	351
		3	0	0	1	10	nem megállapítható		
2020	725	11	725	24	24	78	89	37	532
2021	240	6	239	12	5	141	71	10	215
		1	0	nem megállapítható			nem megállapítható		
Össz.	1453	-	-	43	39	-	230	79	-
<b>TURIZMUS</b>									
2017	173	11	171	3	3	103	4	4	105
		2	0	0	0	9	nem megállapítható		
2018	636	11	635	7	14	88	74	11	550
		1	0	0	0	3	nem megállapítható		
2019	1561	40	1555	34	68	263	290	94	1504
		6	0	0	0	3	nem megállapítható		
2020	4374	79	4370	96	118	623	1063	237	4737
		4	0	2	0	18	nem megállapítható		
2021	2473	41	2466	54	123	345	504	202	3394
		7	0	0	1	3	nem megállapítható		
Össz.	9217	-	-	196	327	-	1935	548	-

Forrás: saját szerkesztés

Itt szükséges kitérni arra, hogy az érzelmi reakciókat megtestesítő piktogramok közül a „hüha” és a „tetszik” hangulatjelek a kutatás kontextusában a semleges tartományt képviselik, mivel a bejegyzések és hozzászólások vizsgálata során láthatóvá vált, hogy ezek inkább a leírtakkal való egyetértést szimbolizálják, és a legkevésbé sem az adott bejegyzés vagy hozzászólás által kiváltott pozitív vagy negatív hangulatot hivatottak jelölni. Mind a bejegyzésekhez, mind pedig a bejegyzéseken belüli hozzászólásokhoz kapcsolódó hangulatjelek alapján megállapítható, hogy a semleges érzelmi válaszokat megjelenítő piktogramok vannak jelen a legnagyobb számban, amely a külső ingerekre adott reaktív hozzáállás tényerésére enged következtetni. A negatív válaszokat megtestesítő hangulatjelek száma azt mutatja, hogy a hozzászólók milyen arányban válnak a reflexszerű reakciók, azaz a körülmények áldozatává. A kulcsszavak vonatkozásában megjelenő összes negatív piktogram számának hozzászólás nélküli bejegyzések és bejegyzéshez kapcsolódó hozzászólások összességéhez viszonyított aránya<sup>10</sup> alapján a legtöbb negatív reakció a „jólét” (30,62%) szó esetében számszerűsíthető, amelyet az „overtourism” (14,35%) szó követ. A negatív hang a „buliturizmus” (9,79%), a „lakhatás” (8,12%), és a „turizmus” (9,49%) szavak tekintetében megközelítőleg azonos mértékű (1. ábra). A pozitív hangulatjelek száma megközelítőleges képet ad arról, hogy mekkora mértékű azoknak az érzelmi válaszoknak a jelenléte, amelyek inkább a proaktivitás táptalaját jelentő pozitív életszemlélettel rendelkezők táborához köthetők. A vizsgált kulcsszavakat tekintve az összes pozitív hangulatjel száma viszonyítva<sup>11</sup> a hozzászólás nélküli bejegyzések és bejegyzéshez kapcsolódó hozzászólások összességéhez megmutatja, hogy a pozitivitást sugalló piktogramok a „buliturizmus” (28,57%) szó esetében lehelők fel a legnagyobb arányban, amely után csökkenő sorrendben a „turizmus” (23,12%) szó következik. Az „overtourism” (20,40%), „jólét” (20,00%) és „lakhatás” (18,79%) kulcsszavaknál hasonló eredményhez jutunk (1. ábra).

1. ábra

**A szentimentek negatív és pozitív változatának bejegyzések és bejegyzéshez kapcsolódó hozzászólások összességéhez viszonyított aránya kulcsszavak szerinti bontásban**



Forrás: saját szerkesztés

Az érzékszervi észlelés a kommunikációs ciklus kiindulási pontjának tekinthető, mivel az észlelés kapuit jelentő érzékszerveink jelentik a világgal való érintkezési pontjainkat (HUXLEY 1932). Az észlelést biztosító modalitások feltárásánál az adott reprezentációs rendszerhez leginkább kapcsolódó ige vagy főnév toldalék nélküli változata – vizuális = lát; akusztikus = hall; kinezetikus = érez; olfaktórikus = szag; gusztatórikus = íz – alapján valósult meg a kulcsszavak szerinti tartalomelemzés éves megoszlásának szemléltetése (4. táblázat).

<sup>10</sup> jólét =  $((36+13)/160)*100$ ; overtourism =  $((4+60)/446)*100$ ; buliturizmus =  $((38+145)/1869)*100$ ; lakhatás =  $((39+79)/1453)*100$ ; turizmus =  $((327+548)/9217)*100$

<sup>11</sup> jólét =  $((1+31)/160)*100$ ; overtourism =  $((2+89)/446)*100$ ; buliturizmus =  $((57+477)/1869)*100$ ; lakhatás =  $((43+230)/1453)*100$ ; turizmus =  $((196+1935)/9217)*100$

4. táblázat

**Modalitásokhoz kapcsolódó bejegyzések számának reprezentációs rendszerek és kulcsszavak szerinti megoszlása éves bontásban**

Év	Bejegyzések (db)	Modalitásokhoz kapcsolódó bejegyzések számának reprezentációs rendszerek szerinti megoszlása				
		Vizuális	Akusztkikus	Kinesztetikus	Olfaktórikus	Gusztatórikus
<b>OVERTOURISM</b>						
2017	0	nem megállapítható				
2018	3	2	2	2	2	2
2019	7	1	0	0	0	0
2020	1	3	1	1	2	1
2021	2	1	0	0	0	0
<b>Összesen</b>	<b>13</b>	<b>20</b>				
<b>BULITURIZMUS</b>						
2017	2	0	0	0	1	0
2018	4	1	1	1	1	1
2019	10	1	1	2	1	1
2020	12	5	2	2	3	2
2021	5	2	1	1	1	1
<b>Összesen</b>	<b>33</b>	<b>32</b>				
<b>JÓLÉT</b>						
2017	0	nem megállapítható				
2018	0	nem megállapítható				
2019	1	0	0	0	0	0
2020	0	nem megállapítható				
2021	2	1	0	0	0	0
<b>Összesen</b>	<b>3</b>	<b>1</b>				
<b>LAKHATÁS</b>						
2017	0	nem megállapítható				
2018	1	0	0	0	0	0
2019	12	2	1	1	1	1
2020	11	6	1	1	2	1
2021	7	1	0	0	0	0
<b>Összesen</b>	<b>31</b>	<b>18</b>				
<b>TURIZMUS</b>						
2017	13	1	1	1	1	1
2018	12	3	1	1	1	1
2019	46	6	6	6	6	5
2020	83	18	9	9	10	9
2021	48	6	5	4	4	4
<b>Összesen</b>	<b>202</b>	<b>119</b>				

Forrás: saját szerkesztés

A modalitásokban érintett bejegyzések számának adott kulcsszó tekintetében megjelenő összes bejegyzéshez viszonyított aránya<sup>12</sup> alapján elmondható, hogy az elmúlt öt évet tekintve leggyakrabban az „overtourism” (153,85%) és „buliturizmus” (96,97%) kulcsszavak kontextusában volt fellelhető arra vonatkozó információ, hogy a digitális tartalom létrehozója az adott bejegyzés kapcsán mely reprezentációs rendszerének használatát részesíti előnyben. Ennek az arányszámnak az értelmezése a „jólét” kulcsszónál megjelenő egy darab bejegyzéshez kapcsolódó modalitás okán csekély relevanciával bír, azonban a „lakhatás” és a „turizmus” kulcsszavak esetében az eredmények – 58,06% és 58,91% – már sokatmondóbbak. A százalékos információkat megalapozó adattábla (4. táblázat) alapján látható, hogy minden

<sup>12</sup> overtourism = (20/13)\*100, buliturizmus = (32/33)\*100, lakhatás = (18/31)\*100, turizmus = (119/202)\*100



kulcsszó esetében – az éves megoszlástól függetlenül – a látással kapcsolatos modalitásokat jelentő vizuális (60 bejegyzés) reprezentációs rendszer jelentős fölényrel rendelkezik, amelyet a szagláshoz kötődő modalitásokat képviselő olfaktórikus (36 bejegyzés) reprezentációs rendszer követ. A halláshoz kapcsolódó akusztikus (32 bejegyzés), az érzékelést megtestesítő kinesztetikus (32 bejegyzés) és az ízlelésre vonatkozó gusztatórikus (30 bejegyzés) reprezentációs rendszerek használata a vizsgált bejegyzések tekintetében közel azonos arányban jelenik meg. A vizsgált mintában legnagyobb arányban az aktív érzékelési szűrők összetett sorozatán keresztül megvalósuló látás jelenik meg, amelynél az észlelt világ nem a valós világgal, hanem az idegrendszerünk által arról készített térképpel egyenértékű. A meggyőződésünk, érdeklődésünk és előítéleteink által létrejövő szűrőktől függ az, hogy mi az, amit ezen a térképen megfigyelünk. Veszületett képességünk az, hogy többet vegyünk észre a világból és finomabb megkülönböztetéseket tegyünk, amelynek tudatosítása és készségszintjévé válása révén életminőségünk is jelentős mértékben javulhat (O'CONNOR – SEYMOUR 2020).

## 5. Következtetések és javaslatok

Figyelembe véve az emberi kapcsolattartás pandémia okozta változó normáit, valamint a járványügyi korlátozások elhúzódó hatásait, a lakossági benyomások feltérképezéséhez a szentimentelemzés kutatásba való beemelése jó megoldásnak bizonyult. A szentimentelemzésekhez leggyakrabban NLP alapú szövegelemző szoftvereket alkalmaznak. Ezeknek a szövegelemző szoftvereknek a hátránya az, hogy csak adott online platform hírfolyamán belül megosztott nyilvános bejegyzéseket képesek alapul venni. A helyi lakosság nyilvános csoportján belül megosztott nyilvános bejegyzések NLP alapú szentimentelemzése lehetőséget biztosított a lakossági vélemények specifikus értelmezésére és annak megválaszolására, hogy milyen hatással van a túlturizmus a helyi lakóközösségek lakhatási jóllétére. A szoftveres megoldások használata helyett ily módon vált szükségessé a szentimentelemzés manuálisan történő alkalmazása, amely – mindazon túl, hogy a manuális módon megvalósuló számolásból adódó hibázási lehetőség okán a kutatás korlátját is jelentette – hozzájárult annak alátámasztásához, hogy a turizmus a helyi lakóközösségek lakhatási jóllétére mind az affektív tapasztalás, mind pedig a lakhatási elégedettség szempontjából a modalitások szintjén is érzékelhető hatással van. A kutatás további korlátjaként tekinthetünk a kulcsszavakkal összefüggésbe hozható véleményvezérek túlzott aktivitásának feltérképezésével, valamint a közösség véleményformálásában meghatározó szerepet játszó tagok által gerjesztett reaktív hozzáállások kiszűrésével kapcsolatos kihívásokat is.

WANG és WANG (2016) szerint a szubjektív jóllét két alkotóeleme a lakossági affektív tapasztalás és a lakhatási elégedettség. Az eredmények alapján láthatóvá vált, hogy a lakossági affektív tapasztalást illetően a turizmus egy olyan független (passzív) tényezőként van jelen, amely a lakosság reaktív állapotát erősíti. Mindezt a vizsgált kulcsszavakhoz kapcsolódó semleges bejegyzések és hozzászólások kiemelkedően magas száma is jelzi, melyet a reaktív állapotból a proaktív állapot felé történő elmozdulással lehetne ellensúlyozni a pozitív hangvétellű és megoldásra törekvő – Miért? (problémairányultság) helyett Hogyan? (célirányultság) NLP alapelve (O'CONNOR – SEYMOUR, 2020:21) épülő – hozzászólások számának növekedése által. Az irányultságváltás az egyéntől nagy mértékben függő (aktív) szerepvállalással támogatható meg, amely az attitűdfejlesztéssel és a saját lakhatási elégedettség megélésében való nagyobb felelősségvállalással is összefüggésbe hozható. Ily módon a lakossági affektív tapasztalással összefüggő passzív, valamint a lakhatási elégedettséggel kapcsolatos aktív alkotóelemek ismeretének fényében a turizmus környezeti hatásainak kiszolgáltató helyi lakosság saját lakhatási jólléte alakulásában valóban meghatározó szerepet tölthet be.

## 6. Összefoglalás

A nem-konvencionális megközelítésmódnak köszönhető eredmények a hagyományostól eltérő szemléletmód szükségességére hívják fel a figyelmet. A szükségszemlélet bőségszemléletre váltása, azaz a nehézségek helyett azok hatékony megoldására (reziliencia) való fókuszálás képessége a lakosság edukálása révén válhat készséggé. A bőségszemlélet készséggé válásakor már nem csak az a lényeg, hogy az egyén szintjén milyen javakkal rendelkezünk, hanem hogy turistaként, avagy egy hely lakosaként mi az, amivel hozzájárulhatunk a környezetünkben lévők jóllétéhez. A szemléletváltás azért is kívánatos, mert csak ebben az állapotban válhat készség szintűvé az önmagunkon túli dolgokra – úgymint a környezetünkre és az abban létezőkre – vonatkozó összpontosított figyelem. A szentimentelemzés eredményeinek mélyebb megértését segíthetik elő az olyan jövőbeni kutatási irányok, amelyek a tartomelemzés kvantitatív és kvalitatív aspektusait is magukban foglalják, továbbá a szubmodalitások szintjére is kiterjednek. A kapott eredmények feltáró jellege jó alapot adhat Budapest VII. kerület újrapozicionálásában lehetséges szerepet játszó genius loci (CHRISTOU et al., 2019) azonosítására a tényezők KISS és szerzőtársai (2021) által történő csoportosításának figyelembevétele alapján. A megállapítások a desztinációk márkáépítésével kapcsolatos olyan jövőbeni kutatásokhoz is hozzájárulhatnak, amelyeknek célja a régiók „génuszok”<sup>13</sup> szerinti horizontális felvázolása, és a régió lakóinak objektív pszichológiai archetípusának jellemzése.

### Irodalomjegyzék

- Allen, B. (2003): Methodological issues related to residential dynamics analysis: The theoretical framework underlying methodological issues, a key aspect of housing research. Methodologies in Housing Research Conference, Stockholm.
- Anderson, L. – Ostrom, A. L. – Corus, C. – Fisk, R. P. – Gallan, A. S. – Giraldo, M. – Mende, M. – Mulder, M. – Rayburn, S. W. – Rosenbaum, M. S. – Shirahada, K. – Williams, J. D. (2013): Transformative service research: An agenda for the future. *Journal of Business Research*. 66 (8) 1203-1210.
- Atzori, R. (2020): Destination stakeholders' perceptions of overtourism impacts, causes, and responses: The case of Big Sur, California. *Journal of Destination Marketing and Management*. 17 (2) 100440.
- Balestra, C. – Sultan, J. (2013): Home Sweet Home: The Determinants of Residential Satisfaction and its Relation with Well-being. OECD Statistics Working Papers, 2013/05.
- [Bouchon, F. – Rauscher, M. \(2019\): „Cities and tourism, a love and hate story; towards a conceptual framework for urban overtourism management. \*International Journal of Tourism Cities\*. 5 \(4\) 598-619.](#)
- [Christou, P. A. – Farmaki, A. – Saveriades, A. – Spanou-Tripinioti, E. \(2019\): The “genius loci” of places that experience intense tourism development. \*Tourism Management Perspectives\*. 30 \(2019\) 19-32.](#)
- [Ciorici, P. – Dantzler, P. \(2019\): Neighborhood satisfaction: A study of a low-income urban community. \*Urban Affairs Review\*. 55 \(6\) 1702-1730.](#)
- Deutsch, Sz. – Fejes, E. – Kun, Á. – Medvés, D. (2015): A jóllétet meghatározó tényezők vizsgálata egészségügyi szakdolgozók körében. *Alkalmazott pszichológia*. 15 (2) 49-71.
- Diener, E. – Suh, E. (1997): Measuring quality of life: economic, social, and subjective indicators. *Social Indicators Research*. 40 (1997) 189-216.

---

<sup>13</sup> A tájban rejlő teremtő erőt és belső szellemet jelenti, amelyet a természeti és emberi tényezők együtt hoznak létre (FOGARASI, 2019)

- Dolan, P. – Peasgood, T. – White, M. (2008): Do we really know what makes us happy? A review of the economic literature on the factors associated with subjective well-being. *Journal of Economic Psychology*. 29 (1) 94-122.
- Fogarasi, S. (2019): A magyarság kórrajza: szaktudományos kiegészítések „Az öt génusz”-hoz. <http://www.naputonline.hu/2019/03/23/fogarasi-sandor-a-magyarsag-korrajza-szaktudomanyos-kiegeszitesek-az-ot-genusz-hoz/> letöltve: 2021.09.07.
- Földi, Zs. (2004): A Coleman-modell alkalmazása a lakókörnyezeti kutatásokban. *Tér és Társadalom*. 18 (1) 43-59.
- Hidalgo-Giralt, C. – Palacios-Garcia, A. – Barrado Timón, D. – Rodríguez-Esteban, J. A. (2021): Urban Industrial Tourism: Cultural Sustainability as a Tool for Confronting Overtourism – Cases of Madrid, Brussels, and Copenhagen. *Sustainability*. 13 (9) 4694.
- Hospers, G.-J. (2019): Overtourism in European Cities: From Challenges to Coping Strategies. *CESifo Forum*. 20 (3) 20-24.
- Huxley, A. (1932): *Brave New World*. Chatto and Windus Ltd., London.
- Kirca, M. – Özer, M. (2021): The effects of tourism demand on regional sectoral employment in Turkey. *Regional Statistics*. 11 (1) 78-109.
- Kiss, K. – Molnár-Csomós, I. – Kincses, F. (2021): Buli van? – Mítől lehet vonzó Budapest VII. kerülete a hazai fogyasztók számára? *Turizmus Bulletin*. 21 (4) 43-51.
- Kopp M., Skrabski Á. (2009): Magyar lelkiállapot az ezredforduló után. *Távlatok: világnézet, lelkiség, kultúra*. 19 (86) 32-52.
- Kshetrimayum, B. – Bardhan, R. – Kubota, T. (2020): Factors Affecting Residential Satisfaction in Slum Rehabilitation Housing in Mumbai. *Sustainability*. 12 (6) 2344.
- Michalkó, G. (2010): Boldogító utazás. A turizmus és az életminőség kapcsolatának magyarországi vonatkozásai. MTA Földrajztudományi Kutatóintézet, Budapest.
- Michalkó, G. – Kiss, K. – Kovács, B. (2009): Boldogító utazás: a turizmus hatása a magyar lakosság szubjektív életminőségére. *Tér és Társadalom*. 23 (1) 1-17.
- Mouratidis, K. (2020): Commute satisfaction, neighborhood satisfaction, and housing satisfaction as predictors of subjective well-being and indicators of urban livability. *Travel Behaviour and Society*. 21 (October 2020) 265-278.
- Mridha, M. (2020): The effect of age, gender and marital status on residential satisfaction. *The International Journal of Justice and Sustainability*. 25 (8) 540-558.
- O’Connor, J. – Seymour, J. (2020): NLP – Segítség egymás és önmagunk megértéséhez. *Pszichológiai gyakorlatok*. Bionergetic Kiadó, Budapest.
- Park, H. – Kovacs, J. F. (2020): Arts-led revitalization, overtourism and community responses: Ihwa Mural Village, Seoul. *Tourism Management Perspectives*. 36 (October 2020) 100729.
- Remenyik, B. – Barcza, A. – Csapó, J. – Szabó, B. – Fodor, Gy. – Dávid, L. D. (2021): Overtourism in Budapest: Analysis of spatial process and suggested solutions. *Regional Statistics*. 11 (3) 179-197.
- Seraphin, H. – Sheeran, P. – Pilato, M. (2018): “Over-tourism and the fall of Venice as a destination”, *Journal of Destination Marketing and Management*. 9 (September 2018) 374-376.
- Sibrijns, G. R. – Vanneste, D. (2021): Managing overtourism in collaboration: The case of ‘From Capital City to Court City’, a tourism redistribution policy project between Amsterdam and The Hague. *Journal of Destination Marketing and Management*. 20 (2) 100569.
- S. Tóth, M. (2016): NLP képzések. <https://docplayer.hu/19300058-Nlp-kepzesek-nlpszakember-alapkepzes-nlp-szakember-mesterkepzes.html> letöltve: 2021.11.03.
- Veenhoven, R. (1991): Is happiness relative? *Social Indicators Research*. 24 (1991) 1-34.
- Wang, D. – Wang, F. (2016): Contributions of the Usage and Affective Experience of the Residential Environment to Residential Satisfaction. *Housing Studies*. 31 (1) 42-60.